

Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

Володимир Лажнік, Сергій Пугач

Зарубіжні теорії суспільної географії

Методичні рекомендації до практичних занять
для студентів денної форми навчання

Луцьк – 2023

УДК 911.5/9

Л 16

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 21 червня 2023 р.)

Рецензенти:

Майстер А. А. – кандидат географічних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Луцький інститут розвитку людини

Федонюк С. В. – кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Лажнік В., Пугач С.

Л 16 Зарубіжні теорії суспільної географії: методичні рекомендації до практичних занять для студентів денної форми навчання. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2023. 46 с.

УДК 911.5/9

© Лажнік В. Й., Пугач С. О., 2023

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2023

ПЕРЕДМОВА

Освітній компонент «Зарубіжні теорії суспільної географії» є складовим елементом багатогранного блоку підготовки майбутніх фахівців першого (бакалаврського) рівні вищої освіти галузей знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (географія), освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія. Економіка).

В межах освітнього компоненту вивчаються основні зарубіжні теорії та концепції суспільної географії, студенти отримують знання про предметну область суспільної географії, ієрархію наукових знань в географії, основні поняття наукової теорії та концепції, структурування та ієрархію наукових теорій та концепцій, особливості розвитку суспільно-географічної думки у різних країнах світу, сутність основних географо-демосоціальних, географо-економічних та географо-політичних зарубіжних теорій та концепцій. На основі знань з історії, теорії та методології зарубіжної суспільної географії студенти отримують можливість для глибшого розуміння основних теоретичних положень, законів та закономірностей територіальної організації суспільства, просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської та політико-суспільної діяльності.

Мета освітнього компонента – формування у студентів уявлень про предметну область суспільної географії з позицій науковців різних країн та про основні зарубіжні теорії та концепції суспільної географії як одного з базових підрозділів географічної науки; формування у студентів теоретичних знань про історію розвитку теоретичної бази суспільної географії, зарубіжні наукові школи суспільної географії; ознайомлення з основними положеннями зарубіжних наукових теорій та концепцій про просторову організацію населення, економічної, соціальної та політичної сфер суспільства, які формують теоретичний апарат сучасної суспільно-географічної науки та освіти.

Основними завданнями освітнього компонента «Зарубіжні теорії суспільної географії» є формування професійних компетенцій, що дають змогу самостійно аналізувати сутність основних теорій зарубіжної суспільної географії та знати основні тенденції сучасної теоретизації в зарубіжній суспільній географії.

В результаті вивчення курсу «Зарубіжні теорії суспільної географії» згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати:**

- основні історичні етапи розвитку зарубіжної суспільної географії;
- наукові школи в зарубіжній суспільній географії, основних представників та їх внесок у розвиток світової суспільної географії термінологію та основні поняття;
- основні зарубіжні концепції й теорії;
- загальну структуру географічної та економічної наук;
- закони й закономірності суспільної географії;

– погляди зарубіжних учених на проблемні питання сучасної суспільної географії й економіки;

– роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку.

В результаті вивчення курсу «Зарубіжні теорії суспільної географії»

вміти:

– оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності;

– пояснювати просторову диференціацію географічної оболонки й географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях;

– пояснювати зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних й антропогенних чинників на підставі зарубіжних теоретичних підходів;

– формулювати наслідки та детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства;

– користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі та застосовувати алгоритми використання теоретичних положень при суспільно-географічній характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: «01 Освіта / Педагогіка»	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання – 4
ІНДЗ: немає	Спеціальність: «014 Середня освіта (Географія)» Освітньо-професійна програма (Спеціалізація): «Середня освіта. Географія. Економіка.» перший (бакалаврський) рівень освіти	Семестр – 8-ий
		Лекції – 30 год.
		Практичні (семінарські) – 30 год.
		Самостійна робота – 80 год.
Мова навчання		Консультації – 10 год.
		Форма контролю: екзамен
		українська

Структура навчальної програми курсу

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи зарубіжної суспільної географії						
ТЕМА 1. ІЄРАРХІЯ ТА СТРУКТУРИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ЗНАТЬ В ГЕОГРАФІЇ	13	2	2	8	1	ДС, РК, ІРС/2
ТЕМА 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	17	4	4	8	1	ДБ, ІРС/2
ТЕМА 3. ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗАРУБІЖНОЇ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ	13	2	2	8	1	ДС, РК, ІРС/2
ТЕМА 4. НАЦІОНАЛЬНІ НАУКОВІ ШКОЛИ В ЗАРУБІЖНІЙ СУСПІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ	19	4	4	10	1	ДС, РК, ІРС/4
Модульна контрольна робота № 1						МКР / 30
Разом за модулем 1	62	12	12	34	4	40
Змістовий модуль 2. Основні зарубіжні теорії та концепції суспільної географії						
ТЕМА 5. ЗАРУБІЖНІ ЗАГАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ, ГЕОГРАФО-ЕКОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	21	4	4	12	1	ДС, ІРС/6
ТЕМА 6. ЗАРУБІЖНІ ГЕОГРАФО-ДЕМОСОЦІАЛЬНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ	22	4	4	12	2	ДС, РЗ, ІРС/6
ТЕМА 7. ЗАРУБІЖНІ ГЕОГРАФО-ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ	26	6	6	12	2	ДС, РЗ, ІРС/9
ТЕМА 8. ЗАРУБІЖНІ ГЕОГРАФО-ПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ, КОНЦЕПЦІЇ ТА ДОКТРИНИ	19	4	4	10	1	ДС, РЗ, ІРС/9
Модульна контрольна робота № 2						МКР/ 30
Разом за модулем 2	88	18	18	46	6	60
Всього годин / Балів	150	30	30	80	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: «ІЄРАРХІЯ ТА СТРУКТУРИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ЗНАНЬ У СУСПІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ»

Мета заняття: сформувати у студентів поняття про ієрархію наукових знань у суспільній географії та дослідити структуру суспільно-географічних наук.

Питання для обговорення:

1. Поняття, зміст і функції науки.
2. Суть понять «наукова теорія» й «концепція».
3. Специфіка наукового суспільно-географічного знання та місце суспільної географії в системі наук.
4. Ієрархія та структуризація наукових знань в географії.
5. Проблеми загальної структуризації географічних наук і суспільної географії.
6. Структуризація та класифікація наукових вчень, теорій і концепцій у суспільній географії.

Практичні завдання:

1. Запишіть та вивчіть визначення понять «вчення», «теорія», «концепція», «парадигма», «науковий закон», «категорія» та «науковий принцип» за декількома авторами й поясніть яке місце вони займають в ієрархії наукових знань.

2. Накресліть у зошиті схему зв'язків суспільної географії з іншими науками та письмово проаналізуйте її.

3. Порівняйте схеми структуризації суспільної географії проф. М. Д. Пістун та О. І. Шаблій (додатки А та Б) й поясніть в чому полягають особливості цих схем. Визначте їх спільні та відмінні риси.

Основна література:

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підручник. К. : Вища школа, 1997. 271 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Професіонал, 2004. 206 с.
4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., С. Ю. Бортник. Методологія географічної науки : навч. посібник. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу: навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
6. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження : організація, методологія, інформаційне забезпечення : навч. посібник. К. : Лібра, 2004. 344 с.
7. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2001. 560 с.
9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
10. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
11. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.

12. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
13. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. К. : Знання-Прес, 2002. 295 с.
14. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
5. Сюткін С. І. Сучасна географія і класифікація наук. URL: https://www.repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/913/1/Sutkin_Suchasna_klasyfikatsija.pdf
6. Топчієв О. Г. Про предметну область і предмет суспільної географії . *Український географічний журнал*. 2004. № 2. С. 3–7.
7. Шаблій О. І., Грицевич В. С. Матричний підхід до класифікації напрямків географії суспільства. *Україна : географічні проблеми сталого розвитку: зб. наук. праць*. К. : ВГЛ Обрії, 2004. Т. 4. С. 151–153.
8. Шевчук С. М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень) : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 481 с.
9. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Мета заняття: ознайомити студентів з поняттям «методологія», основними методологічними принципами та підходами у суспільно-географічних дослідженнях.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте суть поняття «методологія».
2. Основні методологічні принципи суспільно-географічних досліджень.
3. Головні методологічні підходи до вивчення загального об'єкту суспільної географії.
4. Розкрийте суть поняття «конкретні об'єкти суспільно-географічного дослідження».
5. Основні напрями та підходи до вивчення конкретних об'єктів суспільно-географічних досліджень.

Практичні завдання:

1. Коротко опишіть чотири головні методологічні принципи суспільно-географічних досліджень (принципи територіальності, комплексності, регіональної цілісності та системності).

2. Порівняйте цивілізаційний і діяльнісний методологічні підходи до розуміння загального об'єкта вивчення суспільної географії, вказавши подібні та відмінні риси.

3. Опишіть суть територіального (просторового) та системно-структурного підходів до вивчення конкретних об'єктів суспільно-географічного дослідження й вкажіть хто із зарубіжних учених зробив найбільший внесок у розробку цих підходів.

Основна література:

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підручник. К. : Вища школа, 1997. 271 с.

2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.

3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.

4. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Професіонал, 2004. 206 с.

5. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., С. Ю. Бортник. Методологія географічної науки : навч. посібник. К. : Заповіт, 1997. 334 с.

6. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібн. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.

7. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусєва Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.

8. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження : організація, методологія, інформаційне забезпечення : навч. посібник. К. : Лібра, 2004. 344 с.

9. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.

10. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.

11. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.

12. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.

13. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.

14. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.

15. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. К. : Знання-Прес, 2002. 295 с.

16. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.

2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.

3. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>

4. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубреї О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.

5. Топчієв О. Г. Про предметну область і предмет суспільної географії. *Український географічний журнал*. 2004. № 2. С. 3–7.
6. Шевчук С. М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень) : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 481 с.
7. Bertalanffy L. von. General System Theory – a Critical Review. *General Systems*. Vol. VII. 1962. P. 1–20.
8. Eden S., Donaldson A., Walker G. Structuring subjectivities? *Using Q methodology in human geography*. 2005. Area 37.4, P. 413-422.
10. Erin H., Fouberg A., Murphy B. *Human Geography: People, Place, and Culture*, 12th Edition. 2020. 512 p. URL: <https://www.wiley.com/en-us/Human+Geography:+People,+Place,+and+Culture,+12th+Edition-p-9781119577539>
11. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
12. Watt K. E. F. *Principles of Environmental Science*. McGraw-Hill Inc., 1973. 319 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: «ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗАРУБІЖНОЇ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ»

Мета заняття: ознайомити студентів із головними парадигмами та основними напрямками розвитку сучасної зарубіжної суспільної географії.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте суть понять «концепція» та «парадигма».
2. Охарактеризуйте суть головних парадигм сучасної суспільної географії
3. Хорологічний і гуманістичний напрями розвитку зарубіжної суспільної географії
4. Математико-авангардистський напрям сучасної зарубіжної географії.
5. Регіонально-науковий та радикально-географічний напрями розвитку сучасної зарубіжної географії.
6. Економічний, демосоціальний і формально-теоретичний напрями розвитку загальної суспільної географії.

Практичні завдання:

1. Опишіть головні парадигми сучасної суспільної географії, відобразивши внесок окремих зарубіжних учених у їх започаткуванні та формуванні.
2. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел визначте характерні риси та особливості основних напрямів розвитку зарубіжної суспільної географії та провідних науковців суспільної географії у різні періоди розвитку. Результати подайте у вигляді таблиці:

Основні напрями розвитку зарубіжної суспільної географії

Напрямок	Характерні риси та особливості	Провідні зарубіжні вчені
Хорологічний		
Гуманістичний		
Соціально-політичний		
Математико-авангардистський		
Регіонально-науковий		
Радикально-географічний		

3. Коротко опишіть основні риси та часову трансформацію економічного, демосоціального та формально-теоретичного напрямів розвитку суспільної географії за О. І. Шаблієм, наведеними у підручниках «Основи загальної суспільної географії: підручник. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. С. 61–69» та «Суспільна географія: у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження: [Вибрані праці]. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. С. 403–416».

Основна література:

1. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
3. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., С. Ю. Бортник. Методологія географічної науки : навч. посібник. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
4. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
5. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусева Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
6. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
7. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
8. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
9. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
10. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
11. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
12. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
13. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
4. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
5. Шевчук С. М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень) : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 481 с.
6. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
7. Watt K. E. F. Principles of Environmental Science. McGraw-Hill Inc., 1973. 319 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: «ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗАРУБІЖНОЇ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про періоди розвитку світової суспільно-географічної думки та ознайомитися із науковими дослідженнями провідних зарубіжних учених.

Питання для обговорення:

1. Періодизація розвитку світової суспільної географії.
2. Класичний період розвитку світової суспільної географії.
3. Новий період розвитку світової суспільної географії.
4. Новітній період розвитку світової суспільної географії.
5. Особливості розвитку зарубіжної суспільної географії в другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.
6. Сучасні тенденції та перспективи розвитку зарубіжної суспільної географії.

Практичні завдання:

1. За допомогою додатку В, наукової літератури та інтернет-джерел, визначте просторовий кругозір, характерні риси розвитку та провідних науковців зарубіжної суспільної географії в різні історичні періоди. Результати подайте у вигляді таблиці 1:

Таблиця 1

Основні етапи розвитку суспільно-географічних знань

Період	Просторовий кругозір	Характерні риси	Провідні вчені

2. За допомогою літературних джерел заповніть таблицю 2 за наведеною формою:

Таблиця 2

Провідні вчені світової суспільної географії

№ з/п	Вчений	Роки життя	Країна	Основні праці	Внесок вченого в розвиток суспільної географії
1	2	3	4	5	6
1.	Геродот				
2.	Ератосфен				
3.	Страбон				
4.	Клавдій Птолемей				
5.	Аристотель				
6.	Аль Біруні				
7.	Вареніус				
8.	К. Ріттер				
9.	А. Гетнер				
10.	Й. Тюнен				
11.	Е. Реклю				
12.	Ф. Ратцель				
13.	П. В. де ла Блаш				
14.	У. Ізард (Айзард)				
15.	П. Хаггет				
16.	Д. Харвей				
17.	Т. Хегерstrandт				

Основна література:

1. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
2. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
3. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу: навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
6. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусева Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
7. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
10. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.
11. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
12. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
13. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
14. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Маруняк Є. О. Сучасна європейська географія : напрями розвитку. *Український географічний журнал*. 2010. № 2. С. 69–74.
3. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
4. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
5. Олійник Я., Шевчук С. Розвиток зарубіжної суспільної географії у кінці XIX – XX століттях : особливості, напрями та концепції. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Географія*. 2015. Вип. 1 (63). С. 5 –11.
6. Основи суспільної географії: курс лекцій / уклад.: Заячук О. Г., Чубрей О.С. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
7. Cloke P., Crang P. *Introducing Human Geography*. 3th ed. N.Y.: Routledge, 2013. 1088 p.
8. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
9. Freeman A. *Hundred Years of Geography*, 1961.
10. Martin J. G. *American Geographers and Geography : Toward Geographic Science*. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1240 p.
11. Watt K. E. F. *Principles of Environmental Science*. McGraw-Hill Inc., 1973. 319 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: «НАЦІОНАЛЬНІ НАУКОВІ ШКОЛИ В ЗАРУБІЖНІЙ СУСПІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про національні наукові школи та ознайомитися із головними науковими здобутками цих шкіл.

Питання для обговорення:

1. Суть поняття «наукова географічна школа».
2. Німецька суспільно-географічна наукова школа.
3. Французька школа суспільної географії
4. Британська школа суспільної географії.
5. Американська школа суспільної географії.
6. Національні школи суспільної географії в інших країнах світу (Скандинавські країни, Японія, Італія, країни Центрально-Східної Європи).

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте основні напрями суспільно-географічних досліджень у німецькій географічній школі та роль окремих учених у їх формуванні.
2. Порівняйте британську й американську наукові школи суспільної географії, вказавши на подібні та відмінні риси її становлення та формування.
3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел визначте основні напрями, наукові теорії і концепції та вчених, які зробили найбільший внесок у розвиток французької школи суспільної географії. Результати подайте у вигляді таблиці:

Основні здобутки французької школи суспільної географії

Часовий період	Науковий напрям	Тематика суспільно-географічних досліджень	Основні наукові теорії та концепції	Вчені та їх основні праці

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу: навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
6. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусева Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
7. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.

10. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.
11. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
12. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
13. Шевчук С. Національні школи у зарубіжній суспільній географії ХХ століття. *Часопис соціально-економічної географії*. 2016. Вип. 20 (1). С. 132–141.
14. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
15. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York: John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Маруняк Є. О. Сучасна європейська географія: напрями розвитку. *Український географічний журнал*. 2010. № 2. С. 69–74.
3. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
4. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенева Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
5. Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціальної географії : навч. посібник. К. : Знання, 2000. 204 с.
6. Олійник Я., Шевчук С. Наукові школи як об'єкт дослідження в історії географії. *Історія української географії*. 2013. Вип. 27. С. 23–32.
7. Олійник Я. Б., Шевчук С. М. Теоретичні підходи до розуміння сутності наукової школи в географії. *Географія та сучасність. Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2010. Вип. 24. С. 6–11.
8. Олійник Я., Шевчук С. Розвиток зарубіжної суспільної географії у кінці ХІХ – ХХ століттях: особливості, напрями та концепції. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Географія*. 2015. Вип. 1 (63). С. 5–11.
9. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
10. Савчук І. Г. Основні тенденції розвитку французької географії у 70–80-х роках ХХ століття. *Український географічний журнал*. 2004. № 3. С. 74–81.
11. Савчук І. Г. Основні тенденції розвитку сучасної французької суспільної географії. *Український географічний журнал*. 2005. № 1. С. 31–36.
12. Шевчук С. М. Вивчення наукових шкіл в українській суспільній географії : постановка проблеми. *Історія української географії. Всеукраїнський часопис*. Тернопіль, 2012. Вип. 25. С. 19–22.
13. Шевчук С. Концептуальні підходи до вивчення наукових шкіл суспільної географії в Україні. *Наукові записки Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Географія*. 2017. № 1. С. 9–17.
14. Cloke P., Crang P. *Introducing Human Geography*. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
15. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
16. Freeman A. *Hundred Years of Geography*, 1961.

17. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1240 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: «ВПЛИВ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ТА ЗАГАЛЬНОГЕОГРАФІЧНИХ ТЕОРІЙ ТА КОНЦЕПЦІЙ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про загальнонаукові та загально-географічні теорії й концепції та їх вплив на розвиток зарубіжної суспільної географії.

Питання для обговорення:

1. Загальнонаукові вчення та їх вплив на розвиток теорії суспільної географії.
2. Охарактеризуйте основні загальнонаукові теорії і концепції та їх роль у розвитку суспільної географії.
3. Загальногеографічні вчення та їх вплив на розвиток теорії суспільної географії.
4. Охарактеризуйте найпоширеніші загальногеографічні теорії та концепції.
5. Значень вчень, теорій та концепцій конвергентних (суміжних) наук у розвитку суспільної географії.

Практичні завдання:

1. Опишіть яку роль виконують теорії районного планування та прогнозування в розвитку сучасної суспільної географії.
2. Охарактеризуйте геоінформаційну парадигму як одну із центральних у сучасних суспільно-географічних дослідженнях.
3. Коротко опишіть основні концепції сучасного географічного країнознавства та роль зарубіжних учених у їх становленні та розвитку.
4. Ознайомтеся зі статтею О. Г. Топчієва «Новий погляд на географію: географічні імперативи», опубліковану в Українському географічному журналі № 3 за 2022 р., й висловіть свою думку щодо концепцій географічного холізму та географічних імперативів та їх ролі у розвитку теорії суспільної географії.

Основна література:

1. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
3. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
4. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
5. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусева Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
6. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
7. Сонько С. П. Просторовий розвиток соціо-природних систем : шлях до нової парадигми. К. : Ніка-Центр, 2003. 287 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.

9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
10. Топчієв О. Г. Предметна область географії та її сучасні методологічні трансформації. *Український географічний журнал*. 2016. № 1. С. 64–69. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2016.01.064>
11. Топчієв О. Г. Новий погляд на географію : географічні імперативи. *Український географічний журнал*. 2022. № 3. С. 3–10. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2022.03.003>
12. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.
13. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
14. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
15. Штойко П. І. Концепції природознавства : навч. посібни. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 456 с.
16. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography: Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
17. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets.Kandyba.pdf
3. Немець К., Сеґіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
4. Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціальної географії : навч. посібник. К. : Знання, 2000. 204 с.
5. Олійник Я., Шевчук С. Розвиток зарубіжної суспільної географії у кінці XIX – XX століттях : особливості, напрями та концепції. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Географія*. 2015. Вип. 1 (63). С. 5 –11.
6. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
7. Cloke P., Crang P. *Introducing Human Geography*. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
8. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
9. Freeman A. *Hundred Years of Geography*, 1961.
10. Martin J. G. *American Geographers and Geography : Toward Geographic Science*. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.
11. Watt K. E. F. *Principles of Environmental Science*. McGraw-Hill Inc., 1973. 319 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: «ГЕОГРАФО-ЕКОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ В ЗАРУБІЖНІЙ СУСПІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ»

Мета заняття: сформувати знання про географо-екологічні теорії та концепції та їх вплив на розвиток зарубіжної суспільної географії.

Питання для обговорення:

1. Роль теорії географічного детермінізму в розвитку зарубіжної суспільної географії.
2. Теорії інвайроменталізму, посибілізму та пробабілізму.
3. Роль зарубіжних учених у формування теорій меж розвитку та стійкості геосистем.
4. Теорія стійкого (сталого) розвитку як домінуюча в сучасній зарубіжній географії.
5. Зарубіжні теорії та концепції природокористування.
6. Теорія природно-територіального розмаїття та інші теорії геоєкології.

Практичні завдання:

1. Опишіть суть теорії стійкого (сталого) розвитку, показавши внесок зарубіжних учених у її становленні та розвитку.
2. Дайте коротку характеристику за вибором студента однієї із наведених геоєкологічних концепцій: інвайроменталізму; стійкості та мінливості геосистем; «екологічного імперативу»; глобальної геоєкології; охоронного ресурсощадного природокористування; допустимих меж у цілеспрямованому перетворенні природи; коадаптивної концепції природокористування та ін. Вкажіть на основі яких літературних джерел здійснено аналіз обраних концепцій.
3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел охарактеризуйте внесок зарубіжних учених в еволюцію теорії географічного детермінізму. Результати подайте у вигляді таблиці:

Розвиток теорії географічного детермінізму в працях зарубіжних учених

Учений	Напрямок розвитку суспільної географії	Основні праці та рік їх публікації	Розуміння вченим впливу географічного середовища на розвиток людського суспільства
Аристотель			
Страбон			
Ібн Гальдун			
Ш. Монтеск'є			
Т. Бокль			
Й. Гердер			
А. Гетнер			
К. Ріттер			
А. Гумбольдт			
Л. Мечников			
Е. Реклю			
Ф. Ратцель			
Е. Хантінгтон			

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.

4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. *Методологія географічної науки*. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М. *Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник*. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
6. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусєва Н. В. *Основи соціальної географії : навчальний посібник*. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
7. Пістун М. Д. *Основи суспільної географії*. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
8. Сонько С. П. *Просторовий розвиток соціо-природних систем : шлях до нової парадигми*. К. : Ніка-Центр, 2003. 287 с.
9. Топчієв О. Г. *Основи суспільної географії : навч. посіб.* Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
10. Топчієв О. Г. *Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник*. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
11. Шаблій О. *Суспільна географія : у 2-х кн.* Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.
12. Шаблій О. І. *Основи загальної суспільної географії : навч. посібник*. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
13. Шаблій О. І. *Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії*. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
14. Шевчук С. *Національні школи у зарубіжній суспільній географії ХХ століття. Часопис соціально-економічної географії*. 2016. Вип. 20 (1). С. 132–141.
15. Штойко П. І. *Концепції природознавства : навч. посібни.* Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 456 с.
16. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. *Human Geography : Landscapes of Human Activities*. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
17. Johnston R. J. *Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945*. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. *Географія : світи, регіони, концепти* [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Немець Л., Кандиба Ю. *Еволюція суспільної географії в системі парадигм*. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
3. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. *Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
4. Олійник Я., Шевчук С. *Розвиток зарубіжної суспільної географії у кінці ХІХ – ХХ століттях: особливості, напрями та концепції. Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Географія*. 2015. Вип. 1 (63). С. 5 –11.
5. *Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С.* Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
6. Cloke P., Crang P. *Introducing Human Geography*. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
7. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
8. Freeman A. *Hundred Years of Geography*, 1961.
9. Martin J. G. *American Geographers and Geography : Toward Geographic Science*. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.
10. Watt K. E. F. *Principles of Environmental Science*. McGraw-Hill Inc., 1973. 319 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: «ЗАРУБІЖНІ ГЕОДЕМОГРАФІЧНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ»

Мета заняття: сформувати знання про геодемографічні теорії та концепції та їх вплив на розвиток зарубіжної суспільної географії.

Питання для обговорення:

1. Роль теорії центральних міць в розвитку суспільної географії.
2. Теорії та концепції систем розселення населення.
3. Теорія міграцій населення.
4. Роль зарубіжних учених у формування теорій геоурбаністики.
5. Концепції світових і глобальних міст.

Практичні завдання:

1. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел охарактеризуйте внесок зарубіжних учених в еволюцію теорій центральних мість.
2. Проаналізуйте основні положення концепції демографічного переходу Ф. Ноутстайна (додаток Г). Замалуйте схему переходу у зошит та опишіть основні його стадії.
3. Проаналізуйте та опишіть основні положення концепцій геоурбаністики. Результати подайте у вигляді таблиці:

Основні теоретичні положення концепцій геоурбаністики

Назва концепції	Час виникнення	Основні теоретичні положення	Розробники та прихильники концепції
Міста-саду			
Оптимального міста			
Планувальних структур			
Мегаполісу (мегарегіону)			
Групових систем населених мість			
Міського способу життя			
Нового урбанізму			
Опорного каркасу розселення			
Стадійного розвитку урбанізації			
Світових міст			
Глобальних міст			

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Гладкий О. В., Іщук С. І. Географія міст. Геоурбаністика : підручник. К. : ПАЛИВОДА А. В., 2014. 300 с.
5. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.

6. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
7. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусєва Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
8. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
9. Сонько С. П. Просторовий розвиток соціо-природних систем : шлях до нової парадигми. К. : Ніка-Центр, 2003. 287 с.
10. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
11. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
12. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.
13. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
14. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
15. Шевчук Л. Т. Соціальна географія : навч. посібник. К. : Знання, 2007. 349 с.
16. Шевчук С. Національні школи у зарубіжній суспільній географії ХХ століття. *Часопис соціально-економічної географії*. 2016. Вип. 20 (1). С. 132–141.
17. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
18. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Дронова О. Л. Геоурбаністика : навч. посіб. К. : Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2014. 419 с.
3. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
4. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень: сучасні підходи та методи // *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
5. Олійник Я., Шевчук С. Розвиток зарубіжної суспільної географії у кінці ХІХ – ХХ століттях : особливості, напрями та концепції. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Географія*. 2015. Вип. 1 (63). С. 5 –11.
6. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
7. Руденко Л. Г., Савчук І. Г. Класифікація міжнародних функцій міст та їх прояв в Україні. *Український географічний журнал*. 2014. № 4 (38). С. 38–45.
8. Чернова Г. В., Касянчук Ю. В. Глобальні міста та сучасні тенденції їх розвитку. URL: http://www.rusnauka.com/17_PMN_2014/Geographia/9_172066.doc.htm
9. Beaverstock J. V., Taylor P.G., Smith R. G. A Roster of World Cities. *Cities*. 1999. №16. Vol. 6. P. 445–458.
10. Clark D. Urban World. Global City. New York, 2003. 156 p.
11. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
12. Freeman A. Hundred Years of Geography, 1961.

13. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
14. Husieva N. V., Kucheriava G. O., Suptelo O. S. Concept of world cities : human-geographical approach. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*, 47, 91–100. <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/article/view/10334>
15. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.
16. Taylor P. World City Network : A Global Urban Analysis. Routledge, 2004.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема: «ЗАРУБІЖНІ ГЕОСОЦІАЛЬНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ»

Мета заняття: сформувати знання про географо-соціальні теорії та концепції та їх вплив на розвиток зарубіжної суспільної географії.

Питання для обговорення:

1. Теорія просторової поведінки людини (біхейвіористська теорія).
2. Теорія дифузії інновацій (нововведень) Т. Хегерstrandта та її еволюція.
3. Концепції якості життя й базових потреб людини.
4. Теорії та концепції галузевих соціально-географічних наук.
5. Формування теорії цивілізаційно-культурного розвитку.
6. Головні теорії та концепції геотуризмології.

Практичні завдання:

1. Порівняйте скандинавську та англосаксонську концепції якості життя населення та вкажіть їх спільні та відмінні особливості.
2. Здійсніть аналіз та коротко законспекуйте такі теорії та концепції зарубіжної соціальної географії:
 - теорія соціального простору та часу;
 - теорія імажинальної географії;
 - концепція соціогеосистем;
 - концепція базових потреб;
 - концепція екології людини.
3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел коротко охарактеризуйте основні теорії та концепції зарубіжної геотуризмології. Вкажіть на основі яких літературних джерел здійснено аналіз теорій та концепцій.

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.

6. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Гусєва Н. В. Основи соціальної географії : навчальний посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
7. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
8. Ровенчак І. І. Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 240 с.
9. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
10. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
11. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
12. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
13. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
14. Шевчук Л. Т. Соціальна географія : навч. посібник. К. : Знання, 2007. 349 с.
15. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. Boston : McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
16. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Білецький М. І., Ванда І. В., Котик Л. І. Соціальна географія : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 468 с.
2. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Король О. Концепція туристичних потоків і географія туризму. *Часопис соціально-економічної географії*. 2021. Вип. 31. С. 19–36. DOI: <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2021-31-02>
4. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
5. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
6. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
7. Daniels P., Bradshaw M., Shaw D., Sidaway J. An Introduction to Human Geography ; [4th ed.]. Harlow : Pearsons, 2012. 600 p.
8. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
9. Freeman A. Hundred Years of Geography, 1961.
10. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
11. Kitchin R., Thrift N. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. Amsterdam : Elsevier, 2009.
12. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема: «КЛАСИЧНІ ЗАРУБІЖНІ ГЕОЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ»

Мета заняття: сформувати знання про класичні географо-економічні теорії та концепції та визначити їх вплив на розвиток зарубіжної суспільної географії.

Питання для обговорення:

1. Головні наукові вчення в сучасній економічній географії.
2. Штандортні теорії розміщення виробництва Й. фон Тюнена, В. Лаунхардта, А. Вебера, В. Кристаллера.
3. Теорія організації економічного простору А. Льоша.
4. Концепція регіональних промислових кластерів як однієї з сучасних форм розміщення виробництва.
5. Концепція регіональної конкурентоспроможності.
6. Концепція гнучкої територіальної організації виробництва.

Практичні завдання:

1. Розкрийте суть теорій економічного детермінізму, про економіко-географічне положення та міжнародний географічний поділ праці.
2. Порівняйте класичні штандортні теорії розміщення виробництва німецьких учених і з'ясуйте що є спільного та відмінного у цих теоріях. Результати порівняльного аналізу подайте у вигляді таблиці.

Спільне та відмінне в класичних теоріях розміщення виробництва

Назва штандортних теорій розміщення виробництва	Основна суть теорії	Відмінне та спільне з іншими теоріями

3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел охарактеризуйте сутність концепції гнучкої територіальної організації виробництва.

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
6. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
7. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
8. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.

9. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
10. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
11. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
12. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. Boston : McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
13. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2014. 384 с.
3. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). К. : Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. 98 с.
4. Коротун І. М., Коротун Л. К., Коротун С. І. Регіональна економіка : навч. посіб. Рівне : ДІВА, 2017. 410 с.
5. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
6. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенева Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень: сучасні підходи та методи. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
7. Основи суспільної географії : курс лекцій / уклад. : Заячук О. Г., Чубрей О. С. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. 128 с.
8. Розміщення продуктивних сил : посіб. / Тарантул Л. Л., Горленко І. О., Свтушенко Г. І. та ін. К., 2000. 264 с.
9. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / за ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлюк, В. Ф. Семенова. К. : Знання, 2009. 373 с.
10. Стадницький Ю. І., Бакушевич І. В., Стадницька Ю. Ю. Просторова економіка : навч. посібник. Тернопіль : ТІСІТ, 2011. 400 с.
11. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : підручник. К. : Вікар, 2006. 396 с.
12. Томашевська О. А., Мірзоева Т. В. Теоретичні засади розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. *Агросвіт*. 2012. № 5. С. 17–23.
13. Топчієв О. Г, Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика : географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
14. Шевчук Л. Т. Регіональна економіка : навч. посіб. К. : Знання, 2011. 319 с.
15. Daniels P., Bradshaw M., Shaw D., Sidaway J. An Introduction to Human Geography ; [4th ed.]. Harlow : Pearsons, 2012. 600 p.
16. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
17. Freeman A. Hundred Years of Geography, 1961.
18. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
19. Kitchin R., Thrift N. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. Amsterdam : Elsevier, 2009.
20. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1240 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема: «ЗАРУБІЖНІ ТЕОРІЇ І КОНЦЕПЦІЇ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Мета заняття: сформуванати у студентів уявлення про зарубіжні теорії і концепції регіоналізації та регіонального розвитку.

Питання для обговорення:

1. Загальні основи теорій регіоналізації та регіоналізму.
2. Зарубіжні теорії та концепції регіонального розвитку.
3. Концепція «полюсів росту» та її трансформація в теорію «регіонального зростання».
4. Концепція «центр-периферія».
5. Теорії нового регіоналізму.
6. Парадигма просторової організації локального економічного розвитку.

Практичні завдання:

1. Коротко опишіть еволюцію основних теорій і концепцій регіонального розвитку з виділенням історичних етапів і представників різних наукових шкіл.

2. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел проаналізуйте внесок зарубіжних учених у розвиток концепції «полюсів росту» та її трансформацію в теорію «регіонального зростання». Результати аналізу подати у вигляді таблиці.

Внесок зарубіжних учених у розвиток теорії «регіонального зростання»

Науковець	Назва теорії або концепції	Основні наукові результати
Перру Ф.		
Будвіль Ж.-Р.		
Ласуен Х.		
Потьє П.		
Харріс Дж.		
Мюрдаль Г.		
Солоу Р. і Свон Т.		
Кругман П. і Фуджіта М.		

3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел коротко охарактеризуйте сутність та основну теоретичну ідею 3-х сучасних регіональних теорій і концепцій, наведених нижче (за вибором студента). Вкажіть на основі яких літературних джерел здійснено аналіз обраних теорій і концепцій.

1. Теорія нового регіоналізму.
2. Теорія регіонального планування.
3. Теорія локального партнерства.
4. Теорія стратегії просторового планування.
5. Теорія регіональної конкурентоспроможності.
6. Теорія регіонального світу.
7. Теорія конкуренції європейських міст.
8. Теорія циклічної сенситивності регіонів.
9. Теорії комплексного розвитку регіону.
10. Теорії ендегенного розвитку регіону.

11. Теорії самостійного та локального розвитку регіону.
12. Теорія мегаполізації простору.
13. Теорія економічних потенціалів.
14. Теорія міжгалузевого регіонального балансу «витрати – випуск».
15. Теорія взаємодії національних економік.
16. Концепція регіону, що самонавчається.
17. Концепція промислових кластерів.

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки. К. : Заповіт, 1997. 334 с.
5. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. посібник. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
6. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
7. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
8. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
9. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
10. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
11. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
12. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. Boston : McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
13. Johnston R. J. Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2014. 384 с.
3. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). К. : Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. 98 с.
4. Іщук С. І., Гладкий О. В. Соціальна та економічна географія : теорія і методологія : навч. посіб. К. : Знання, 2015. 335 с.
5. Коротун І. М., Коротун Л. К., Коротун С. І. Регіональна економіка : навч. посіб. Рівне : ДІВА, 2017. 410 с.
6. Ліщинський І. Нова економічна географія та альтернативні концепції агломерації виробництва. *Журнал європейської економіки*. 2009. Вересень. Т. 8 (№ 3). С. 241–264.
7. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf
8. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Кобилін П., Телебенєва Є., Ключко Л. Методологія суспільно-географічних досліджень : сучасні підходи та методи //

Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія». 2022. № 56. С. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>

9. Пилипенко І. О. Історіографія суспільно-географічних досліджень центрально-периферійних відношень і зв'язків. *Наук. вісн. Чернів. ун-ту: зб. наук. праць.* Вип. 459: Географія. Чернівці : Рута, 2009. С. 11–14.

10. Пилипенко І. О. Поляризація географічного простору в зарубіжних концепціях та теоріях регіонального розвитку. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія : Геологія, географія, геологія.* Харків, 2009. Вип. 30. С. 170–174.

11. Розміщення продуктивних сил : посіб. / Тарантул Л. Л., Горленко І. О., Євтушенко Г. І. та ін. К., 2000. 264 с.

12. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / за ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлюк, В. Ф. Семенова. 9-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання., 2009. 373 с.

13. Стадницький Ю. І., Бакушев І. В., Стадницька Ю. Ю. Просторова економіка : навч. посібник. Тернопіль : ТІСІТ, 2011. 400 с.

14. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика підручник. К. Вікар, 2006. 396 с.

15. Томашевська О. А., Мірзоева Т. В. Теоретичні засади розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. *Агросвіт.* 2012. № 5. С. 17–23.

16. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика : географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.

17. Шевчук Л. Т. Регіональна економіка : навч. посіб. К. : Знання, 2011. 319 с.

18. Daniels P., Bradshaw M., Shaw D., Sidaway J. An Introduction to Human Geography ; [4th ed.]. Harlow : Pearsons, 2012. 600 p.

19. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.

20. Freeman A. Hundred Years of Geography, 1961.

21. Friedmann J. Territory and Function : The evolution of regional planning. London : Edward Arnold, Ltd., 1979. 355 p.

22. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.

23. Kitchin R., Thrift N. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. Amsterdam : Elsevier, 2009.

24. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.

25. Perroux F. Economic Space, Theory and Applications. *Quarterly Journal of Economics.* 1950. Vol. 64. P. 89–104.

26. Porter M. The role of location in competition. *Journal of the Economics of Business.* 1994. Vol. 1. P. 35–39.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Тема: «ЗАРУБІЖНІ ТЕОРІЇ Й КОНЦЕПЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про зарубіжні теорії і концепції економічного розвитку та світового господарства.

Питання для обговорення:

1. Теорії та концепції територіального комплексоутворення.
2. Концепції структурування та системоформування.
3. Теорії та концепції світового господарства й міжнародної торгівлі.

4. Концепції «нової економічної географії»
5. Сучасні зарубіжні теорії та концепції економічного розвитку та постіндустріальних форм територіальної організації господарства.

Практичні завдання:

1. Коротко опишіть суть основних теорій світового господарства і внесок зарубіжних учених у їх розвиток.

2. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел проаналізуйте внесок зарубіжних учених у розвиток концепцій міжнародної торгівлі. Результати аналізу подати у вигляді таблиці.

Внесок зарубіжних учених у розвиток теорій міжнародної торгівлі

Назва теорії або концепції	Головна суть концепції або теорії	Провідні науковці
Теорія Хекшера - Оліна		
Теорія «периферійної економіки»		
Теорія життєвого циклу продукту		
Теорія економії на масштабах виробництва		
Теорія конкурентних переваг		
Теорія «нової економічної географії»		

3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел коротко охарактеризуйте основну теоретичну ідею та сутність таких 4-х сучасних економічних теорій і концепцій, як теорія еволюційної економіки, теорія мережевого суспільства, концепція інтелектуальної спеціалізації та концепція просторової близькості. Вкажіть хто із зарубіжних учених обґрунтував і розвинув основну теоретичну ідею цих теорій і концепцій.

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. К. : Либідь, 1997. 320 с.
4. Пістун М. Д. Основи суспільної географії. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
5. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
6. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
7. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
8. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
9. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
10. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. Boston : McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.

11. Johnston R. J. *Geography and Geographers : Anglo-American Human Geography since 1945*. New York : John Wiley, 1980. 224 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.

2. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2014. 384 с.

3. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). К. : Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. 98 с.

4. Іщук С. І., Гладкий О. В. Соціальна та економічна географія : теорія і методологія : навч. посіб. К. : Знання, 2015. 335 с.

5. Коротун І. М., Коротун Л. К., Коротун С. І. Регіональна економіка : навч. посіб. Рівне : ДІВА, 2017. 410 с.

6. Ліщинський І. Нова економічна географія та альтернативні концепції агломерації виробництва. *Журнал європейської економіки*. 2009. Вересень. Т. 8 (№ 3). С. 241–264.

7. Немець Л., Кандиба Ю. Еволюція суспільної географії в системі парадигм. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Chseg/2008_4/Nemets,Kandyba.pdf

8. Пелех О. Б. Еволюція поглядів на чинники економічного розвитку : теорії розвитку "згори". *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 8–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_5_2

9. Розміщення продуктивних сил : посіб. / Тарантул Л. Л., Горленко І. О., Євтушенко Г. І. та ін. К., 2000. 264 с.

10. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підручник / за ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлюк, В. Ф. Семенова. 9-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання., 2009. 373 с.

11. Саприкіна Н. В. Еволюційна економічна теорія та її значення для аналізу економічної ситуації сьогодення. *Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол. : О. О. Беляєв (відп. ред.) та ін.]*. Київ : КНЕУ, 2011. Спец. вип. : Методологічні проблеми сучасної політичної економії. С. 223–231.

12. Стадницький Ю. І., Бакушевич І. В., Стадницька Ю. Ю. Просторова економіка : навч. посібник. Тернопіль : ТІСІТ, 2011. 400 с.

13. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : підручник. К. : Вікар, 2006. 396 с.

14. Castells M. *Mobile communication and society: a global perspective* / Manuel Castells, Mireia Fernandez-Ardevol, Jack Linchuan Qiu, Araba Sey. Cambridge : MIT Press, 2007. 331 p.

15. Cloke P., Crang P. *Introducing Human Geography*. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.

16. Daniels P., Bradshaw M., Shaw D., Sidaway J. *An Introduction to Human Geography* ; [4th ed.]. Harlow : Pearsons, 2012. 600 p.

17. Freeman A. *Hundred Years of Geography*, 1961.

18. Friedmann J. *Territory and Function : The evolution of regional planning*. London : Edward Arnold, Ltd., 1979. 355 p.

19. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). *Dictionary of Human Geography*. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.

20. Hodgson G. M. Darwinism in economics : from analogy to ontology. *Journal of Evolutionary Economics*. 2002. № 12. P. 259–281.

21. Kitchin R., Thrift N. *International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes*. Amsterdam : Elsevier, 2009.

22. Martin J. G. *American Geographers and Geography : Toward Geographic Science*. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.

23. Porter M. The role of location in competition. *Journal of the Economics of Business*. 1994. Vol. 1. P. 35–39.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Тема: «ЗАРУБІЖНІ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про зарубіжні політико-географічні теорії та концепції та внесок окремих учених у їх розробку.

Питання для обговорення:

1. Теорії та концепції держави в зарубіжній політичній географії.
2. Концепція територіально-політичної організації суспільства.
3. Теорії «світових систем» і «конструювання простору».
4. Концепції географічного місця та мультикультуралізму.
5. Теорії та концепції державних кордонів.
6. Теорії та концепції зарубіжної електоральної географії.

Практичні завдання:

1. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел визначте головні теоретичні положення теорій і концепцій політичної лімології та вкажіть провідних учених, які їх розробляли. Результати подайте у вигляді таблиці:

Головні теоретичні положення концепцій і теорій зарубіжної політичної лімології

Назва теорії концепції	Головні теоретичні положення	Провідні зарубіжні вчені
Теорія «природних кордонів»		
Концепція впливу на встановлення кордонів різних компонентів географічного ландшафту		
Концепція транскордонних взаємодій		
Концепція взаємозв'язку типів кордонів із проблемами ідентичності		
Концепція критичних кордонів		
Теорії фронтиру й Великого Кордону		
Концепція етнічних кордонів		
Концепція кордонів і прикордоння як репрезентативних феноменів		

2. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел коротко опишіть головну суть чотирьох основних теоретичних підходів (функціонального, історичного, морфологічного та стратегічного) до політико-географічного вивчення територіально політичних утворень й вкажіть хто із зарубіжних учених вніс найбільший внесок у розробку цих підходів.

3. Порівняйте теорії територіальної, етнічної та політичної ідентичності, вказавши спільні та відмінні риси.

Основна література:

1. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
3. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України : навч. посібник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2010. 344 с.

4. Дністрянський М. С. Політична географія України. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 348 с.
5. Політична географія і геополітика : навч. посібник Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін. К. : Либідь, 2007. 255 с.
6. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
7. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
8. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу : навч. посібник. К. : Знання, 2007. 422 с.
9. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
10. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
11. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
12. Яценко Б. П. Політична географія : навч. посібник. К. : Вид-во Ін-ту сходознавства НАНУ, 2005. 134 с.
13. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. Boston : McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
14. Flint C., Taylor P. Political Geography : World Economy, Nation-State and Locality. Essex : Pearson Education Limited, 2007. 358 p.

Додаткова література:

1. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія : підручник. К. : ЦУС, 2012. 416 с.
3. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України : проблеми теорії, методології, практики. Монографія. Львів : Літопис ; Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 490 с.
4. Книш М. Суспільна географія країн, що розвиваються : проблеми теорії, методології та методики. Львів : Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 276 с.
5. Стафійчук В. І. Політична географія світу. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 306 с.
6. Agnew J. Place and Politics : The Geographical Mediation of State and Society. London : Routledge, 1987. 286 p.
7. Barbag J. Geografia polityczna ogolna. Warszawa : PWN, 1997. 330 s.
8. Daniels P., Bradshaw M., Shaw D., Sidaway J. An Introduction to Human Geography ; [4th ed.]. Harlow: Pearsons, 2012. 600 p.
9. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
10. Glassner M., De Blij H. J. Systematic political geographe. New-York: John Wiley and Sons, 1989. 617 p.
11. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
12. Kitchin R., Thrift N. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. Amsterdam : Elsevier, 2009.
13. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.
14. Otok S. Geografja polityczna. Warszawa : PWN, 1996. 222 s.
15. Prescott J. R. V. Political Geography. London : Methuen Young Books, 1972. 124 p.
16. Prescott J. R. V. Political Frontiers and Boundaries. L. : Routledge, 1987. 332 p.

17. Sack R. D. Human Territoriality: Its Theory and History. Cambridge : Cambridge University Press, 1986. 256 p.

18. Taylor P. J. Political geography : world-economy, nation-state and locality. 3rd Edition. London : Longman, 1993.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Тема: «ЗАРУБІЖНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про зарубіжні геополітичні теорії та концепції.

Питання для обговорення:

1. Глобальні геополітичні та геостратегічні концепції А. Т. Мехена (Мегана), Х. Маккіндера, К. Хаусгофера (Гаусгофера), Н. Спайкмена (Спикмена)
2. Цивілізаційна концепція С. Хантінгтона (Гантінгтона) та концепція «Великої шахівниці» З. Бжезінського.
3. Теорії та концепції світових геополітичних циклів.
4. Американські геополітичні доктрини та концепції періоду «холодної війни».
5. Американські геополітичні доктрини після періоду «холодної війни».
6. Розвиток геополітичних ідей та теорій у країнах Європи після Другої світової війни.

Практичні завдання:

1. Ознайомтеся із головними геополітичними доктринами. Коротко опишіть їх суть і на контурних картах відобразіть графічно геополітичні доктрини Х. Маккіндера, Н. Спайкмена та К. Хаусгофера (додатки Г, Д, Е).
2. Коротко викладіть суть теорії та концепцій Четвертого світу за Б. Нітшманном та іншими вченими.
3. За допомогою наукової літератури та інтернет-джерел визначте внесок американських геополітиків другої половини ХХ ст. у розвиток геополітичних та геостратегічних теорій і концепцій. Результати подайте у вигляді таблиці:

Внесок американських учених у розвиток теорії геополітики

Назва теорії або концепції	Автор (автори)	Основні праці	Основні наукові положення концепції
Концепція географічних центрів сили			
Концепції стримування та «динамічного стримування»			
Теорія «атомної дипломатії»			
Теорія доміно			
Концепція «два блоки – дві культури»			
Концепція поліцентричності та балансу геостратегічних сил			
Концепція уніполярного світу			
Концепція «кінця світу»			

Основна література:

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американське панування та його геостратегічні імперативи. Львів ; Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2000. 236 с.
2. Влах М. Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
3. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 344 с.
4. Геополітика : Енциклопедія / Є. М. Суліма, М. А. Шепелєв, І. П. Білецький та ін. К. : Знання, 2013. 919 с.
5. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 436 с.
6. Дністрянський М. С. Геополітичні доктрини і підходи : критичний аналіз методології. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 114 с.
7. Політична географія і геополітика : навч. посібник Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін. К. : Либідь, 2007. 255 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження : методологія, методи, методика : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
10. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с. ; Кн. 2. 706 с.
11. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник. Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. 444 с.
12. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
13. Fellmann J. D., Bjelland M. D., Getis A., Gettis J. Human Geography : Landscapes of Human Activities. Boston : McGraw Hill Publishers, 2010. 512 p.
14. Fukuyama Francis. The End of History and the Last Man. New York : The freepress. 1992. 418 p.
15. Fukuyama F. Political Order and Political Decay : From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy. London, 2015. 608 p.

Додаткова література:

1. Бжезінський З. Вибір : світове панування чи світове лідерство. Київ : Вид-во «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
2. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія : світи, регіони, концепти [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. К. : Либідь, 2004. 740 с.
3. Вегеш М. Західна геополітика в іменах. Ужгород : Вид-во УжНУ, 2003. 200 с.
4. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів : Кальварія, 2006. 474 с.
5. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України: монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 154 с.
6. Кисельов Є. Л. Методологія геополітики. Харків : Магістр, 2002. 136 с.
7. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / переклад з англ. Надія Коваль. 2-ге видання. К. : Наш формат, 2018. 320 с.
8. Кудряченко А. І., Рудич Ф. М., Храмов В. О. Геополітика. К. : МАУП, 2004. 296 с.
9. Фукуяма Ф. Великий краї. Людська природа і відновлення соціального порядку. Львів : Кальварія, 2005. 380 с.
10. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. К. : Основи, 2019. 376 с.

11. Brzezinski Z. The Choice : Global Domination or Global Leadership. Basic Books, 2004. 256 p.
12. Daniels P., Bradshaw M., Shaw D., Sidaway J. An Introduction to Human Geography; [4th ed.]. Harlow: Pearsons, 2012. 600 p.
13. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography. 3th ed. N.Y. : Routledge, 2013. 1088 p.
14. Gregory D., Johnston R., Pratt G., Watts M., Whatmore S. (eds.). Dictionary of Human Geography. Blackwell Publ., 2009. 1052 p.
15. Huntington S. The Clash of Civilizations. Remaking the World Order. N.-Y. : Simon and Schuster, 1996. 367 p.
16. Kitchin R., Thrift N. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. Amsterdam : Elsevier, 2009.
17. Martin J. G. American Geographers and Geography : Toward Geographic Science. Oxford : Oxford University Press, 2015. 1240 p.
18. Ó Tuathail G., Agnew J. Geopolitics and Discourse : Practical Geopolitical Reasoning in American Foreign Policy'. *Political Geography*, 1992, 11 (2), P. 190–204.
19. Taylor P. T. Political geography : world-economy, nation-state and locality. London, 1985.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Тема: «РОЗВИТОК СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ В КРАЇНАХ СВІТУ»

Мета заняття: навчитися аналізувати особливості розвитку суспільно-географічних досліджень у країнах світу.

Практичні завдання:

1. Згідно відповідного варіанту складіть письмове повідомлення про розвиток основних напрямів суспільної географії в окремій країні світу та основні праці провідних учених.

Порядок дій:

- Визначте, яка мова є державною в країні (наприклад, Польща – польська, Норвегія – норвезька і т.д.).
- Задайте пошук в інтернеті вказаною мовою: наприклад, географія в Польщі, географічна наука в Польщі, вивчення географії в Польщі, суспільно-географічні дослідження в Польщі, польські географи, заклади географії в Польщі, географічні заклади в Польщі, вступ до університету на географію й т. д.
- Користуйтеся Google Перекладачем.
- Письмово подайте інформацію за таким порядком:
 1. Вкажіть коли в країні виникли перші кафедри географії і в яких вузах.
 2. Вкажіть коли вперше були проведені суспільно-географічні дослідження в країні.
 3. В хронологічному порядку опишіть як розвивалися основні напрями суспільно-географічних досліджень у досліджуваній країні.
 4. Вкажіть сформовані наукові суспільно-географічні школи, найбільш відомих учених та їхні праці.
 5. Наведіть перелік вузів та організацій, які є осередками географічної науки та освіти в країні.
 6. Вкажіть наукові географічні журнали та періодичні наукові збірники, які видаються в країні.
 7. Опишіть як розвивається географічна освіта в школах та вузах країни.

В кінці виконаного завдання запишіть електронні адреси знайдених Вами сторінок і складіть список використаних джерел.

Отримані результати слід доповісти й захистити на практичній роботі, а файл із виконаною роботою надіслати викладачу.

Пам'ятайте!!! Ви шукаєте не географічний опис країни, а матеріал про «розвиток географічної науки у вказаній країні».

Варіанти: номери варіантів співпадають із номерами прізвищ студентів у журналі академічної групи.

1. Австралія	16. Португалія
2. Австрія	17. Румунія
3. Аргентина	18. Сербія
4. Бельгія	19. Словаччина
5. Болгарія	20. Словенія
6. Бразилія	21. Туреччина
7. Греція	22. Угорщина
8. Данія	23. Фінляндія
9. Іспанія	24. Хорватія
10. Італія	25. Чехія
11. Канада	26. Швейцарія
12. Мексика	27. Швеція
13. Нідерланди	28. Індія (пошук англійською)
14. Польща	29. Японія ((пошук англійською)
15. Норвегія	30. Китай (пошук англійською)

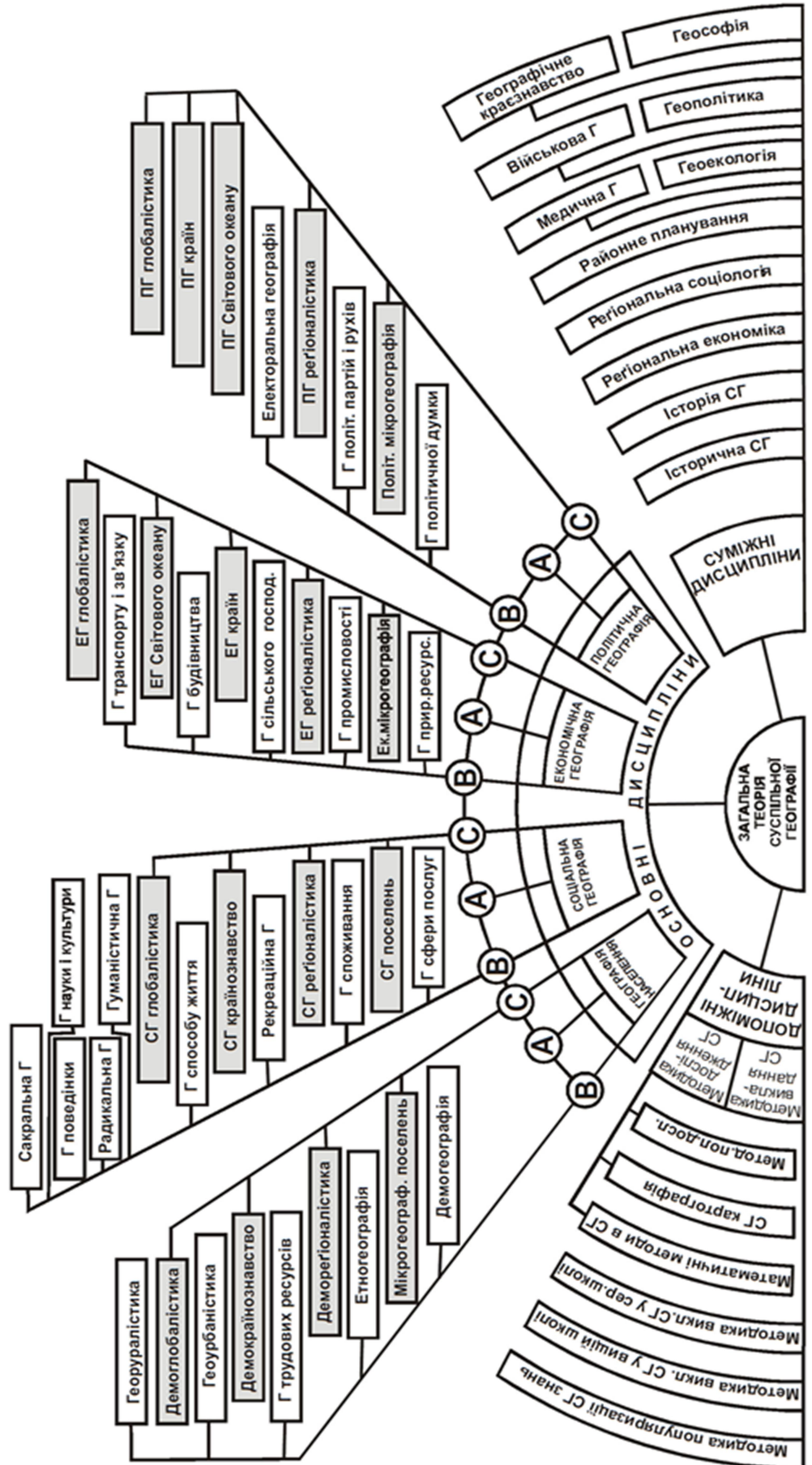
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Суть понять «наукова теорія» та «концепція».
2. Ієрархізація та структуризація системи географічних знань.
3. Проблеми загальної структуризації географічних наук і суспільної географії.
4. Структуризація й класифікація наукових, вчень, теорій і концепцій у суспільній географії.
5. Суть поняття «методологія».
6. Основні методологічні принципи суспільно-географічних досліджень.
7. Методологічні підходи до вивчення загального об'єкта суспільної географії.
8. Основні напрями та підходи до вивчення конкретних географічних об'єктів у суспільній географії.
9. Головні парадигми та концепції сучасної зарубіжної суспільної географії.
10. Основні напрями розвитку зарубіжної суспільної географії.
11. Періодизація розвитку зарубіжної суспільної географії.
12. Особливості розвитку суспільно-географічних знань у класичному періоді.
13. Новий період розвитку суспільної географії в зарубіжних країнах.
14. Новітній період розвитку суспільної географії в зарубіжних країнах.
15. Перспективи розвитку та основні завдання суспільної географії в зарубіжних країнах.
16. Суть поняття « наукова школа».
17. Німецька наукова суспільно-географічна школа.
18. Французька наукова суспільно-географічна школа.
19. Американська наукова суспільно-географічна школа.
20. Британська наукова суспільно-географічна школа.
21. Наукові суспільно-географічні школи в країнах Центрально-Східної Європи та Азії.
22. Основні загальнонаукові вчення та теорії й їх вплив на розвиток суспільної географії.
23. Загальногеографічні теорії та концепції й їх вплив на розвиток суспільної географії.
24. Теорії регіонального планування й прогнозування.
25. Концепції природокористування.
26. Вчення про географічне середовище та геосистеми.
27. Теорії географічних оцінок і географічної експертизи.
28. Основні концепції географічного країнознавства.
29. Теорія географічного детермінізму.
30. Теорія інвайроменталізму (енвайроменталізму).
31. Теорії посибілізму та пробабілізму.
32. Теорії меж розвитку.
33. Теорія сталого (стійкого) розвитку.
34. Теорії та концепції стійкості геосистем, природно-ресурсного потенціалу та ресурсних циклів.
35. Концепція природно-територіального розмаїття та інші концепції природокористування.
36. Теорії та концепції систем розселення населення.
37. Теорії та концепції геоурбаністики.
38. Теорії міграцій населення.
39. Теорія просторової поведінки людини.

40. Теорія дифузії інновацій (нововведень).
41. Основні теорії та концепції зарубіжної соціальної географії.
42. Головні наукові вчення в зарубіжній економічній географії.
43. Теорія економічного детермінізму.
44. Класичні теорії та концепції розміщення господарства.
45. «Штандортні» теорії розміщення господарства.
46. Теорія центральних місць.
47. Концепції регіональних промислових кластерів і регіональної конкурентоспроможності.
48. Концепція гнучкої територіальної організації виробництва.
49. Загальні основи теорії регіоналізації та регіоналізму.
50. Основні зарубіжні теорії та концепції регіонального розвитку.
51. Концепція «полюсів росту» Ф. Перру та її трансформація в теорію «регіонального зростання».
52. Концепція «центр – периферія» в зарубіжній суспільній географії.
53. Парадигма просторової організації локального економічного розвитку.
54. Теорії «нового регіоналізму».
55. Теорії та концепції територіального комплексотворення.
56. Концепції енерговиробничих циклів та довгих циклів економічної конкуренції.
57. Концепції структурування та системоформування.
58. Теорії та концепції розвитку світового господарства та міжнародної торгівлі.
59. Теорії та концепції «нової економічної географії».
60. Загальні риси теоретизації в зарубіжній політичній географії.
61. Зарубіжні теорії та концепції держави.
62. Концепція політико-територіальної організації суспільства.
63. Концепція територіальності та теорії національної (етнічної) та політичної ідентичності.
64. Теорія «світових систем» та «конструювання простору»
65. Концепції географічного місця Дж. Егню та мультикультуралізму.
66. Теорії та концепції державних кордонів у зарубіжній лімології.
67. Загальні засади теоретизації в геополітиці.
68. Глобальні геополітичні та геостратегічні концепції.
69. Теорія світових геополітичних циклів та концепція світових гегемоній П. Тейлора.
70. Американські геополітичні й геостратегічні концепції періоду «холодної війни».
71. Американські геополітичні й геостратегічні концепції після закінчення «холодної війни».
72. Розвиток геополітичних теорій і концепцій у країнах Європи після Другої світової війни.

ДОДАТОК А

КЛАСИФІКАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН (Шаблій О. І., 1997)

Структура суспільно-географічних дисциплін (М. Д. Пістун, 1996)

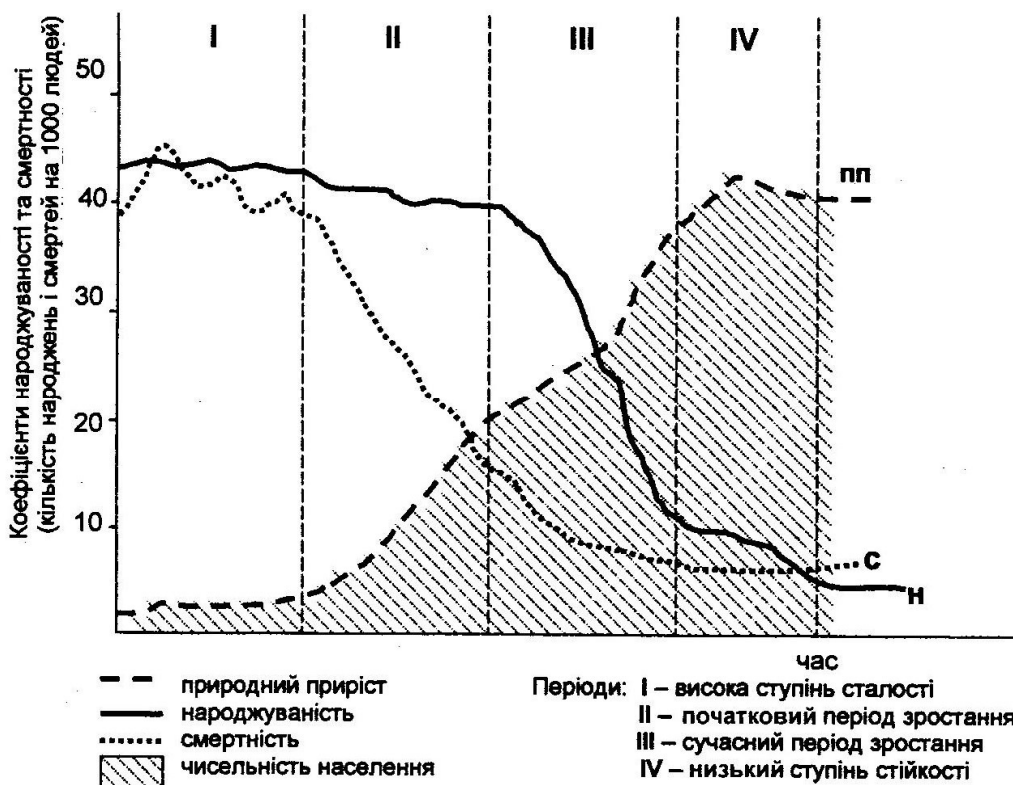

Основні етапи розвитку географічних знань

Характер загальних географічних уявлень, теорій і концепцій	Просторовий кругозір і структура географічних знань
<i>Географія в епоху рабовласництва (4-е тис. до н. е. – II ст. н. е.)</i>	
Стихійно-наукове пізнання географічних явищ, як взаємопов'язаних сукупностей простих і складних речей, що утворюють «царства природи». Виникнення античних уявлень про географічну реальність, як про єдність, що складається з багатьох простих засад, – своєрідних «природних царств». Філософське протиставлення людини та природи.	<u>Макрорегіональний кругозір</u> (завдяки військовим походам, торгівлі, окремим географічним подорожам). Первинний розподіл географії на математичну (Толомей) і країнознавчу (Страбон). Виникнення деяких компонентних дисциплін (ботаніка, зоологія, «метеорологія» Аристотеля). Поява географічної літератури й карт. Спеціальне вивчення географії.
<i>Географія середньовіччя (II – XVст.)</i>	
Релігійно-утилітарне пізнання географічних явищ, як взаємопов'язаних сукупностей комплексних речей, що утворюють «царства природи» відповідно до призначення «творця». Середньовічна криза географії, що змінилась у XV ст. повільним відродженням уяв античної географії.	<u>Роз'єднаний макрорегіональний кругозір</u> (завдяки паломництву, місіонерству, хрестовим і завойовницьким походам). Із XII ст. – поступове розширення кругозору у зв'язку зі зростанням мореплавства. Розчинення географії у космографічних і богословських творах. Богословські карти. Винайдення глобусу та виникнення книгодрукування (XVст.).
<i>Епоха Великих географічних відкриттів (XV – XVII ст.)</i>	
Утилітарне дослідження й стихійно-наукове пізнання земної поверхні, як простої глобальної єдності. Розвиток античних уявлень про «царства природи» із поправкою на те, що над нами панує єдиний бог.	<u>Виникнення глобального картографічного кругозору</u> (завдяки розвідувальним океанічним плаванням й експедиціям). Зародки уявлень про глобальну, регіональну та локальну географію (Вареніус). Розповсюдження історико-географічних творів і бурхливий розвиток картографії.
<i>Початок Нового часу (середина XVI – XVII ст.)</i>	
Науково-утилітарне дослідження та систематичне пізнання земної поверхні, як арени дії простих глобальних систем, представлених компонентами «царствами природи», що характеризуються незмінністю у часі, слабкою залежністю одного від іншого й внутрішньою просторовою диференціацією. Відродження уявлень про тісний взаємозв'язок природи та людини (пантеїзм).	<u>Виникнення глобального компонентного кругозору</u> . Відособлення ботаніки й зоології у самостійні науки. Поява основ геофізики (Ньютон), поділ географії на фізичну (природничу) та політичну (економіко-статистичну). Зародження геології (Стенон), метеорології, гідрології. Поява творів фізико-географічного характеру (землеописів). Початок викладання географії.
<i>Географія Нового часу (середина XVI – середина XIX ст.)</i>	
Наукове дослідження й систематичне пізнання земної поверхні як арени механічної (й катастрофічної) взаємодії простих глобальних і регіональних компонентних систем («царств природи»). Зародження еволюційних уявлень про природу земної поверхні (Кант, Лаплас, Лайель, Дарвін). Поява ідеї про її глобальну єдність. Виникнення природничої (Гумбольдт) і «єдиної» антропоцентричної (Ріхтер) концепції землезнавства. Виникнення реакційних поглядів на характер взаємодії суспільства та природи (Мальтус).	<u>Розвиток компонентного й поява комплексного та глобального кругозорів</u> . Відособлення геології у самостійну науку. Виникнення більшості компонентних фізико-географічних дисциплін (фітогеографія, зоогеографія, медична географія, кліматологія). Чіткий розподіл фізичної географії на загальну та регіональну. Розповсюдження географії в університетах.

<i>Зародження сучасної географії (кінець XIX – початок XX ст.)</i>	
Наукове дослідження земної поверхні, як арили історично мінливої взаємодії цілісних систем – компонентних оболонок. Криза у географії, що виразилась у подальшому поділі «єдиної» та природної географії. Оформлення хорологічної концепції. Зародження генетичної концепції, де земна поверхня представлена особливою цілісною системою, яка складається з природничо-історичних зон (Докучаєв).	<u><i>Розквіт компонентного глобального кругозору.</i></u> Зародження комплексного природного кругозору. Відособлення геоморфології, океанографії та ґрунто-знавства. Оформлення циклу компонентних дисциплін природничої географії. Регіо-нальні подорожі, відкриття. Субрегіональні та локальні дослідження в освоєних районах. Створення точних дрібномасштабних гіпсометричних і геологічних карт. Перші геологічні, гідрометеорологічні та ґрунтові служби. Створення кафедр географії при університетах. Організація мережі географічних товариств.
<i>Географія найновішого часу (початок XX – 50-і роки XX ст.)</i>	
Розробка основ наукового дослідження земної поверхні, як складної цілісної системи – географічної оболонки (біосфери), що складається з ієрархії ландшафтних систем глобального, регіонального та локального рівнів. Становлення геокомпонентної парадигми у природничій географії, пов'язаної з осмисленням у рамках компонентних наук ідеї ландшафту. Формування антропоєкологічної парадигми (географії людини) та вивчення взаємодії природи й суспільства переважно тільки у її рамках, а також у рамках екологічної географії.	<u><i>Становлення комплексного глобального кругозору.</i></u> Зародження космічного кругозору (Вернадський). Поява аеровізуального кругозору. Оформлення системи географічних наук й обґрунтування палеогеографічного, геофізичного та геохімічного підходів. Перші локальні ландшафтні роботи. Утворення географічних факультетів та інститутів. Комплексні фізико-географічні експедиції. Ліквідація останніх «білих плям» із карти суші. Створення організацій з освоєння природних ресурсів, перші закони про охорону природи.
<i>Сучасна географія</i>	
Наукові дослідження статичних закономірностей просторової диференціації географічної оболонки, поділ на глобальні, регіональні та локальні геосистеми, а також системи виробничих сил. Становлення геокомплексної парадигми, пов'язаної зі статичним (геоморфологічним) і палеогеографічним (генетичним) вивченням ландшафтів. Зародження екологічної парадигми у географії та геоструктурної парадигми (ідея про двоядну систему районування, інтегруючої ролі стоку тощо). Відродження інтересу до єдиної географії та взаємодії природи та суспільства, як проблеми регіонального перетворення природи. Наукове дослідження динамічних закономірностей географічної оболонки. Розробка космічних основ її пізнання. Оформлення ідеї географічного «синтезу».	<u><i>Розвиток комплексного кругозору, доповненого аерофотозйомочним локальним і регіональним матеріалами.</i></u> Початок космічної ери (витік емпіричного космічного кругозору). Початок комплексних досліджень Світового океану. Оформлення локальної ландшафтної географії. Створення ландшафтної геофізики. Ріст і диференціація компонентних наук та їх інтенсивна прикладна спеціалізація (інженерна географія). Розробка антропогенного ландшафтознавства. Перші ландшафтні стаціонари. Створення багатьох різномасштабних географічних карт і атласів оглядового змісту. Державні плани перетворення природи. Становлення космічного кругозору (завдяки космічній зйомці та вивченню інших планет). Досліди з марематизації географії із застосуванням комп'ютерів (ГІС, GPS). Глобальні та регіональні географічні прогнози. Розробка картографічного методу й автоматичного картографування. Створення комплексних атласів. Створення міжнародних органів із вивчення та контролю стану природного середовища. Пошук нових джерел енергії, що не завдають шкоди природі.

Схема демографічного переходу за Ф. Ноутстайном

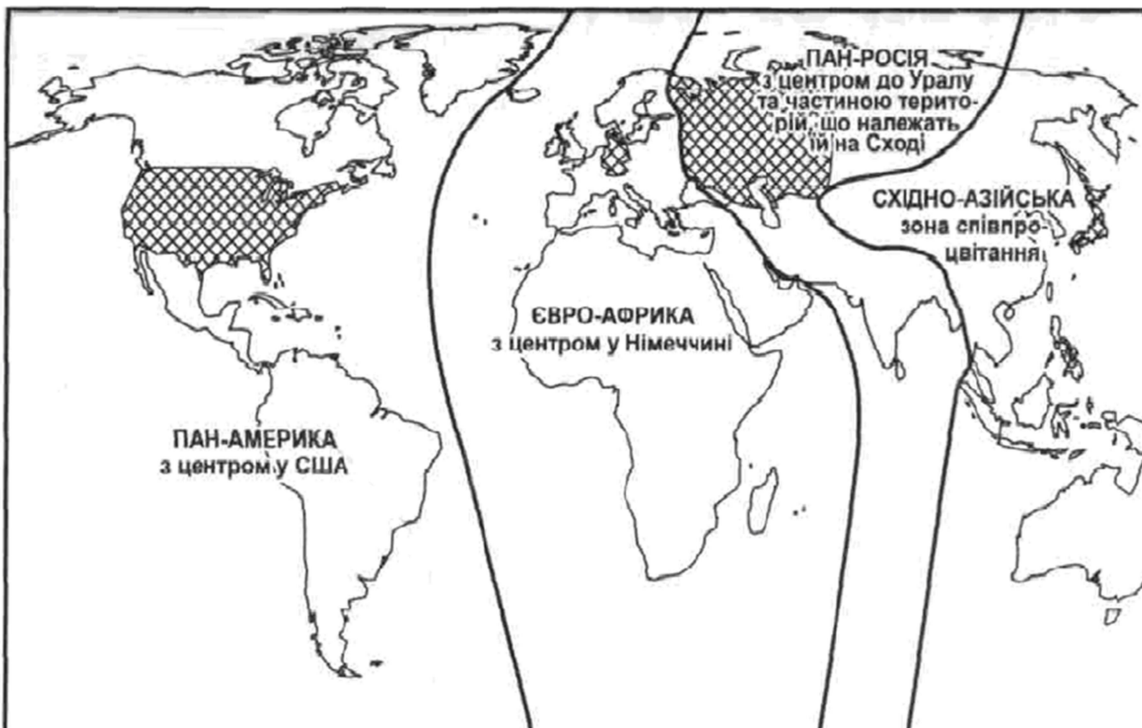
Геополітична модель Х. Маккіндера

Геополітична модель Н. Спідмена

Панрегіони К. Хаусхофера

ЗМІСТ

Передмова	3
Опис навчальної дисципліни	5
Структура навчальної програми курсу	6
Практичні роботи	7
Практичне заняття № 1	7
Практичне заняття № 2	8
Практичне заняття № 3	10
Практичне заняття № 4	12
Практичне заняття № 5	14
Практичне заняття № 6	16
Практичне заняття № 7	17
Практичне заняття № 8	20
Практичне заняття № 9	22
Практичне заняття № 10	24
Практичне заняття № 11	26
Практичне заняття № 12	28
Практичне заняття № 13	31
Практичне заняття № 14	33
Практичне заняття № 15	35
Питання для підсумкового контролю	37
Додатки	39

Навчально-методичне видання

**Лажнік Володимир Йосипович
Пугач Сергій Олександрович**

Зарубіжні теорії суспільної географії

*Методичні рекомендації до практичних занять
для студентів денної форми навчання*

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 26.06.2023 р. Формат 60x84¹/₁₆.
Ум.друк. арк. 2,50. Замовлення № 380. Тираж 50.
Паір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П.
43021, м. Луцьк, вул Винниченка, 65.
Свідоцтво Держкомінформу України
ВЛн № 31 від 4.02.2004 р.

